

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY JEDNOROŻEC
NA LATA 2004-2007 Z UWZGLĘDNIENIEM
PERSPEKTYWY NA LATA 2008-2011

Jednorożec, 2004-2005 r.

Spis treści

I. INFORMACJE WSTĘPNE	4
1.1. Przedmiot, cel i zakres opracowania.....	4
1.2. Podstawa opracowania i materiały wyjściowe.....	5
1.3. Ogólna charakterystyka gminy.....	5
1.4. Charakterystyka fizjograficzna gminy.....	7
1.5. Uwarunkowania zewnętrzne.....	8
II. ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY.	9
1. Krajobraz i przyroda.....	9
1.1. Uwarunkowania nadrzędne.....	9
1.2. Istniejące formy ochrony.....	9
1.3. Ocena stanu walorów przyrodniczych i krajobrazowych.....	10
1.4. Podsumowanie.....	10
2. Szata roślinna.....	10
2.1. Zieleń urządzona.....	10
2.2. Zagrożenia szaty roślinnej.....	11
3. Świat zwierząt.....	11
3.1. Podsumowanie.....	11
4. Lasy.....	11
4.1. Zagrożenia lasów.....	12
4.2. Podsumowanie.....	12
5. Powietrze atmosferyczne.....	12
5.1. Zagrożenia.....	12
5.2. Podsumowanie.....	13
6. Gleby.....	13
6.1. Monitoring gleb.....	13
6.2. Zagrożenie gleb.....	14
6.3. Podsumowanie.....	14
7. Kopaliny.....	14
7.1. Zasoby.....	14
7.2. Zagrożenie.....	14
7.3. Podsumowanie.....	14
8. Wody powierzchniowe.....	15
8.1. Sieć hydrograficzna.....	15
8.2. Zagrożenia wód powierzchniowych.....	15
8.3. Podsumowanie.....	15
9. Wody podziemne.....	15
9.1. Zasoby.....	15
9.2. Jakość wód.....	16
9.3. Zagrożenia.....	17
9.4. Podsumowanie.....	17
10. Odnawialne źródła energii (OZE).....	17
10.1. Uwarunkowania wpływające na rozwój energii z OZE.....	17
10.2. Energetyka odnawialna.....	17
10.3. Podsumowanie.....	18
11. Racjonalizacja zużycia wody, materiałów i energii.....	18

III. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA I JEJ WPŁYW NA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA	19
1. Wpływ na powietrze atmosferyczne	19
1.1. Uwarunkowania nadrzędne	19
1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza	19
1.3. Podsumowanie	20
2. Hałas	20
3. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące	21
3.1. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące	21
3.2. Podsumowanie	22
4. Gospodarka odpadami	22
4.1. Odpady komunalne	22
4.3. Odpady przemysłowe	23
4.4. Podsumowanie	24
5. Gospodarka wodna i ściekowa	24
5.1. Gospodarka wodna	24
5.2. Gospodarka ściekowa	25
5.3. Podsumowanie	25
6. Inne aspekty ochrony środowiska	25
7. Współpraca w związkach celowych i innych na potrzeby ochrony środowiska	26
IV. EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA	26
V. SYNTEZA – ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO PROBLEMY ORAZ CELE DO REALIZACJI.	27
VI. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ.	30
1. Cele i zadania oraz przewidywane nakłady na realizację programu	30
VII. OGÓLNE UJĘCIE PERSPEKTYWICZNE DZIAŁAŃ NA LATA 2008-2011.	37
VIII. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY KONTROLI REALIZACJI PROGRAMU.	37
1. Zagadnienia instytucjonalne	37
2. Struktura organizacyjna realizacji programu	37
3. Ramy prawne	38
4. Dostęp do informacji i udział społeczeństwa	38
5. Kontrola realizacji programu	38
6. Wskaźniki realizacji programu	39
7. Prezentacja zagadnień na mapie	39

I. INFORMACJE WSTĘPNE

1.1. Przedmiot, cel i zakres opracowania.

Dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa oraz realizacji zasad zgodnego z wymogami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami) gospodarowania zasobami środowiskowymi opracowywane są programy ochrony środowiska. Najniższym szczeblem podziału terytorialnego, na którym takie programy są opracowywane jest gmina. Niniejsze opracowanie stanowi właśnie gminny program ochrony środowiska.

Program ma określić zadania i planowane działania w zakresie ochrony środowiska, które powinny być realizowane przez gminę. Realizacja ustalonych celów ma za zadanie doprowadzenie do osiągania celów zawartych w programach wyższych rządów (m. in. powiatowego i wojewódzkiego).

Obowiązek opracowania gminnego programu ochrony środowiska wynika z art. 17 i 18 ww. ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Program gminny ochrony środowiska jest przyjmowany do realizacji poprzez przyjęcie stosownej uchwały przez radę gminy.

Projekt gminnego programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez zarząd powiatu. Realizacja programu powinna być monitorowana (kontrolowana), a wójt co 2 lata przedstawia radzie gminy raporty z jego realizacji.

Opracowanie gminnego programu ochrony środowiska ma na celu doprowadzenie do realizacji założeń polityki państwa i regionu na szczeblu gminnym. Ujęcie problematyki środowiska gminy powinno umożliwić wykorzystanie programu do następujących celów:

- zgłaszanie potrzeby przeprowadzenia ewentualnych przedsięwzięć ponad gminnych do rozwiązywania ważnych problemów i eliminowania zagrożeń środowiska w gminie,
- podejmowania decyzji w zakresie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska i finansowania inwestycji ekologicznych,
- kreowania lokalnej polityki ochrony i racjonalnego wykorzystania walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- koordynowania i intensyfikowania działań na rzecz ochrony środowiska, realizowanych przez administrację gminną, jak i jednostki gospodarcze, instytucje oraz organizacje społeczne.

Program gminny obejmuje takie główne elementy jak:

- ogólną charakterystykę i ocenę zasobów i walorów środowiska przyrodniczego gminy,
- charakterystykę przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy, wpływ człowieka na środowisko,
- wskazanie głównych problemów w rozwoju gminy wynikających ze stanu i przeobrażeń środowiska,
- określenie priorytetów i listy zadań gminy w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju koniecznych do realizacji w przyszłości (w ciągu 4 i 8 lat),
- prezentację wybranych problemów na mapie.

Stosowane w opracowaniu określenie „gmina” oznacza ogólnie jednostkę samorządową – Gminę Jednoróżec.

Niniejszy program ochrony środowiska obejmuje teren Gminy Jednoróżec. Program był opracowywany dwuetapowo:

1. W pierwszym etapie zebrano i przeanalizowano informacje dotyczące aktualnego stanu środowiska w gminie Jednoróżec, w tym aktualny wpływ czynników zewnętrznych na środowisko oraz identyfikację problemów.
2. W drugim etapie wyznaczono cele i zadania do realizacji, które powinny doprowadzić do osiągnięcia celów określonych w dokumentach wyższych szczebli a także założonych do realizacji w niniejszym opracowaniu.

1.2. Podstawa opracowania i materiały wyjściowe.

Materiały wyjściowe do niniejszego opracowania stanowiły w szczególności:

- Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- Powiatowy program ochrony środowiska, styczeń 2004 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jednoróżec,
- Plan rozwoju lokalnego gminy wiejskiej Jednoróżec, grudzień 2004 r.,
- Raporty o stanie środowiska województwa mazowieckiego opracowywane przez WIOŚ w Warszawie,
- Informacje uzyskane z Urzędu Gminy w Jednoróżcu,
- Informacje uzyskane z innych źródeł,
- Literatura fachowa oraz oględziny i wizje w terenie.

Niniejszy program ochrony środowiska został sporządzony z wykorzystaniem „Wytucznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowanych przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 r.

1.3. Ogólna charakterystyka gminy.

Gmina Jednoróżec położona jest w północno-wschodniej części powiatu przasnyskiego, który jest usytuowany w północnej części województwa mazowieckiego. Gmina sąsiaduje z gminami Przasnysz, Chorzele i Krzynowłoga Mała (powiat Przasnysz) oraz Baranowo, Krasnosielc i Płoniawy Bramura. Powierzchnia gminy liczy – 231,57 km², co stanowi ok. 19 % ogólnej powierzchni powiatu. Gminę zamieszkuje 7751 mieszkańców, tj. ok. 13,7 % ogólnej liczby ludności powiatu. Gęstość zaludnienia gminy wynosi 33,41 osoby na 1 km².

W skład gminy wchodzi 19 sołectw z 21 miejscowościami. Do największych miejscowości (sołectw) należą: Jednoróżec, Parciaki, Olszewka, Stegna, Lipa i Ulatowo–Pogorzel. Gmina jest terenem rolniczym, użytki rolne stanowią 48% ogólnej powierzchni oraz leśnym, lasy stanowią ok. 44 % ogólnej powierzchni.

Zewnętrzne drogowe powiązania komunikacyjne gminy zapewniają przebiegające przez Jednoróżec drogi powiatowe: Krasnosielc-Chorzele i Przasnysz-Myszyniec. Status dróg powiatowych posiadają także drogi, których znaczenie w skali

regionalnej jest znikome i służą połączeniom lokalnym. Są to między innymi drogi: Jednorożec-Lipa-Dębiny, Budziska-Nakieł-Budy Rządowe i Parciaki Stacja-Cierpięta-Baranowo. Odległość Jednorożca od Przasnysza – 18 km, od Warszawy – 120 km.

Jednorożec posiada infrastrukturę typową dla tego typu miejscowości w zakresie obsługi ludności, w tym obsługi administracyjnej.

Na terenie gminy działalność gospodarczą i handlową zgłosiły 293 podmioty, w tym związanych z rolnictwem i leśnictwem 45 %, działalnością produkcyjną 5 %, pozostałą 50 % (budownictwem, handlem i usługami, transportem i rzemiosłem).

Gmina Jednorożec znajduje się w makroregionie Nizina Północnomazowiecka, w mezoregionach: Równina Kurpiowska, Wysoczyzna Ciechanowska i Wzniesienia Mławskie. Wzniesienia Mławskie zajmują południowo-zachodnią część gminy (ok. 40 % powierzchni). Teren wyniesiony jest od 120 do 130 m n.p.m. Wysoczyzna Ciechanowska stanowi równiną powierzchnię sandrów położonych na wysokości 125-118 m n.p.m. występującą na niewielkim obszarze południowej części gminy. Równina Kurpiowska rozciąga się we wschodniej części gminy (zajmuje ok. 60 % powierzchni). Stanowi ona płaską powierzchnię sandrów o spadkach poniżej 2 %, pochyłona łagodnie z północnego-zachodu na południowy-wschód zgodnie z kierunkiem odwadniających ten teren rzek Orzyc i Ulatówka.

Utwory geologiczne terenu gminy stanowią warstwy czwartorzędowe zalegające na warstwie trzeciorzędu. Miąższość utworów czwartorzędowych sięga od 75 m w rejonie Jednorożca do 125 m w rejonie wsi Olszewka. W budowie geologicznej wyróżnia się na warstwie trzeciorzędowej iłów i mułków występujące gliny zwałowe, na których zalegają piaski i żwiry, czasami gazy moren czołowych. Na znacznej części terenu gminy od powierzchni występują utwory przepuszczalne w postaci piasków i żwirów. Trudno byłoby znaleźć teren predysponowany do budowy składowiska odpadów ze względu na występowanie powierzchniowych utworów nieprzepuszczalnych w postaci glin lub iłów o dobrej izolacyjności podłoża.

Rzeźba terenu gminy jest urozmaicona. Gmina położona jest w obszarze „Zielonych Płuc Polski” co przy wysokim w skali województwa wskaźniku lesistości nadaje jej cechy gminy o wysokich walorach ekologicznych. Przez teren gminy przepływa rzeka Orzyc uzupełniona dopływami Ulatówki i Płodownicy.

Przeważają gleby o bardzo niskiej wartości użytkowej (V i VI klasy bonitacyjnej). Zaledwie ok. 3,6 % powierzchni gruntów ornych zajmują gleby III b i IV klasy bonitacyjnej. Znaczną część gleb stanowią gleby wytworzone z piasków, nadające się wyłącznie do upraw w kompleksie żytnio-ziemniaczanym słabym i żytnio-łubinowym. Gleby te w przypadku braku okrywy roślinnej w okresach suchych mogą być narażone na erozję wietrzną.

Wody podziemne gruntowe występują w pierwszym poziomie wodonośnym podzielonym na dwie strefy. Głębsze poziomy wodonośne stwierdzono 20-30 m pod powierzchnią terenu. Studnie wiercone na terenie gminy czerpią wodę z głębszych poziomów wodonośnych. Teren środkowo-wschodni gminy sąsiaduje z Obszarem Wysokiej Ochrony czwartorzędowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 216.

Na terenie gminy występują surowce okruchowe zaliczane do surowców mineralnych, które są lub były eksploatowane w kilku niewielkich punktach, głównie przez miejscową ludność na lokalne potrzeby.

Tabela 1. Struktura użytkowania powierzchni na terenie gminy.

Rodzaj	Powierzchnia [ha]	%
Użytki rolne	12141	52,4
W tym: grunty orne	6113	26,4
łąki trwałe	3272	14,1
pastwiska stałe	2283	9,8
sady	16	0,1
pozostałe	457	2,0
Lasy i grunty leśne	10194	44,0
Wody powierzchniowe	47	0,2
Pozostałe grunty (zabudowane, zurbanizowane i inne)	775	3,4
Ogółem	23157	100,0

Dane z Urzędu Gminy w Jednoróżcu

Na terenie gminy brak jest dużych a nawet średnich podmiotów gospodarczych. Funkcjonują małe zakłady często jednoosobowe z branży budowlanej, handlu lub usług transportowych. Poza rolnictwem i leśnictwem występują między innymi podmioty: zakład wulkanizacyjny i gospodarki odpadami, stacje paliw, warsztat naprawy samochodów, przychodnie lekarskie, firmy świadczące usługi transportowe, budowlane, apteka, sklepy spożywczo-przemysłowe.

Wiodącą funkcją gminy to rolnictwo i leśnictwo, obsługa ludności w zakresie szkolnictwa podstawowego i ponad podstawowego, lecznictwa podstawowego, kultury, handlu, produkcja o umiarkowanej koncentracji i rozwoju.

Liczba gospodarstw rolnych na terenie gminy wynosi 918 (powyżej 1 ha). Główne uprawy stanowią zboża a następnie rośliny przemysłowe i pastewne. Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach dużych (SD) na 100 ha wynosi 58. Na terenie gminy nie występują duże fermy hodowlane.

Na terenie gminy występuje 5 szkół podstawowych (Lipa, Parciaki, Olszewka, Żelazna Rządowa i Jednoróżec z 4 filiami w Drążdżewie Nowym, Połoni, Małowidzu i Ulatowie–Pogorzeli), 1 gimnazjum (Jednoróżec) i 1 szkoła ogólnokształcąca (Jednoróżec).

1.4. Charakterystyka fizjograficzna gminy

Gmina Jednoróżec znajduje się w makroregionie Nizina Północnomazowiecka, w mezoregionach: Równina Kurpiowska, Wysoczyzna Ciechanowska i Wzniesienia Mławskie. Wzniesienia Mławskie zajmują południowo-zachodnią część gminy (ok. 40 % powierzchni). Teren wyniesiony jest od 120 do 130 m npm. Wysoczyzna Ciechanowska stanowi równinną powierzchnię sandrów położonych na wysokości 125-118 m npm. na niewielkim obszarze południowej części gminy. Równina Kurpiowska rozciąga się we wschodniej części gminy (zajmuje ok. 60 % powierzchni). Stanowi ona płaską powierzchnię sandrów o spadkach poniżej 2 %, pochylona łagodnie z północnego-zachodu na południowy-wschód zgodnie z kierunkiem odwadniających ten teren rzek Orzyc i Ulatówka.

Utwory geologiczne terenu gminy stanowią warstwy czwartorzędowe zalegające na warstwie trzeciorzędu. Miąższość utworów czwartorzędowych sięga od 75 m w rejonie Jednorzeczka do 125 m w rejonie wsi Olszewka. W budowie geologicznej wyróżnia się na warstwie trzeciorzędowej iłów i mułków występujące gliny zwałowe, na których zalegają piaski i żwiry, czasami głązy moren czołowych. Na znacznej części terenu gminy od powierzchni występują utwory przepuszczalne w postaci piasków i żwirów. Trudno byłoby znaleźć teren predysponowany do budowy składowiska odpadów ze względu na występowanie powierzchniowych utworów nieprzepuszczalnych w postaci glin lub iłów o dobrej izolacyjności podłoża.

Rzeźba terenu gminy jest urozmaicona. Gmina położona jest w obszarze „Zielonych Płuc Polski” co przy wysokim w skali województwa wskaźniku lesistości nadaje jej cechy gminy o wysokich walorach ekologicznych. Przez teren gminy przepływa rzeka Orzyc uzupełniona dopływami Ulatówki i Płodownicy.

1.5. Uwarunkowania zewnętrzne

W konstruowaniu niniejszego programu kierowano się założeniami dokumentów szczebla centralnego czyli takimi jak: „II Polityka Ekologiczna Państwa”, „Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa” i „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

II Polityka Ekologiczna Państwa określa cele krótko- (do 2002 r.) i średniookresowe (do 2010 r.) o charakterze ogólnym, takie jak: istotna poprawa stanu środowiska oraz praktyczne wdrożenie przepisów i standardów ekologicznych Unii Europejskiej, umów i konwencji międzynarodowych, a także wzmocnienie instytucjonalne, umożliwiające realizację strategii zrównoważonego rozwoju kraju. Ponadto II Polityka określa cele długookresowe, wiążące się z perspektywiczną wizją zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa jest dokumentem operacyjnym i precyzuje sposoby osiągania celów polityki ekologicznej w formie zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych (działań w sferze prawa, programowania, instrumentów ekonomicznych, planowania przestrzennego, kontroli i innych).

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 zawiera średniookresowe cele do 2010 r. oraz priorytetowe działania do wykonania w latach 2003-2006, pogrupowane w pięciu rozdziałach:

- cele i zadania o charakterze systemowym,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Ponadto zawiera ocenę realizacji polityki ekologicznej i nakłady finansowe.

Jednakże w niniejszym opracowaniu uwzględniono dokumenty szczebla wojewódzkiego z „Programem ochrony środowiska województwa mazowieckiego” oraz w szczególności szczebla powiatowego czyli „Powiatowy program ochrony środowiska”.

W „Programie ochrony środowiska powiatu” przedstawiono 8 celów do osiągnięcia w ramach poprawy sytuacji w ochronie środowiska:

- poprawa jakości wód,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- ochrona jakości powietrza atmosferycznego,
- ochrona klimatu akustycznego,
- ochrona powierzchni ziemi,
- zwiększenie lesistości i ochrona lasów,
- podnoszenie poziomu edukacji ekologicznej.

II. ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY.

Środowisko przyrodnicze składa się z elementów przyrody ożywionej i nieożywionej, które są ze sobą powiązane i zależne od siebie.

1. Krajobraz i przyroda

Krajobraz jest złożonym systemem tworzonym przez elementy przyrodnicze i kulturowe, materialne i niematerialne, podlegającym ciągłym przemianom. Krajobraz i przyroda są to pojęcia ściśle ze sobą powiązane i od siebie zależne, opisujące w sposób odmienny tą samą przestrzeń. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880) ustala, że przez walory krajobrazowe rozumie się wartości ekologiczne, estetyczne i kulturowe terenu oraz związanych z nim elementów przyrodniczych, ukształtowanych przez siły przyrody lub w wyniku działalności człowieka. Obszary najcenniejsze obejmowane są różnego rodzaju formami ochrony na podstawie ustawy o ochronie przyrody czy też na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury.

1.1. Uwarunkowania nadrzędne

Uwarunkowania nadrzędne formułujące kierunki działań w zakresie krajobrazu i przyrody pochodzą z dokumentów rządowych, a także aktów prawa powszechnego. Coraz częściej uwzględniane są także dyrektywy UE, jak chociażby te które są podstawą do tworzenia sieci Natura 2000. Obejmuje ona sieć obszarów przyrodniczo cennych, wyznaczonych w oparciu o dwie dyrektywy, wydane przez Europejską Wspólnotę Gospodarczą: Dyrektywę Ptasią i Dyrektywę Siedliskową. W załącznikach do tych aktów prawnych wymienione są gatunki zwierząt i roślin oraz zespoły roślinne, które w EWG podlegają szczególnej ochronie.

1.2. Istniejące formy ochronne

W ramach sieci Natura 2000 ustanowiony został na mocy wydanego na podstawie ustawy o ochronie przyrody - rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) obszar pod nazwą Doliny Omulwi i Płodownicy (kod obszaru PLB140005), występujący w części gminy Jednoróżec. Na terenie gminy teren ten obejmuje 1029 ha. Celem wyznaczenia obszaru w myśl ww. rozporządzenia jest

ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w niepogorszonym stanie. Obszar występuje w północno-wschodniej części gminy (na północny wschód od linii łączącej miejscowości Żelazna Rządowa i Żelazna Prywatna), gdzie znajdują się dopływy rzeki Płodownicy wpadającej do rzeki Omulew (poza terenem gminy). Dolina Płodownicy z jej dopływami stanowi obszar mało przekształcony przez działalność człowieka z naturalnymi siedliskami licznych gatunków roślin i zwierząt. Nadzór nad obszarem ochrony sprawuje Dyrektor Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Ponadto na terenie gminy Jednoróżec formami ochronnymi zgodnie z ustawą o ochronie przyrody są pomniki przyrody: modrzew europejski (szt. 1) rosnący w Leśnictwie Budziska, sosna pospolita (szt. 1) rosnąca w Leśnictwie Olszewka i dąb szypułkowy (szt. 1) rosnący w Leśnictwie Olszewka.

1.3. Ocena stanu walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Na terenie gminy występują jedynie obszar w ramach sieci Natura 2000 i pomniki przyrody. Gmina nie posiada bogatej gamy obszarów przyrodniczych i krajobrazowych chronionych prawnie.

1.4. Podsumowanie

Celem podstawowym funkcjonowania obszarów lub wartości chronionych jest stworzenie realnych możliwości zabezpieczenia najbardziej wartościowych pod względem różnorodności biologicznej obszarów lub bogactw. Do priorytetowych zadań, w stosunku do walorów przyrodniczych gminy (obszar Natura 2000 i pomniki przyrody) należy ich ochrona przed zniszczeniem.

2. Szata roślinna

W gminie Jednoróżec użytki rolne zajmują ponad 52 % jej powierzchni, w tym około 24 % stanowią użytki trwałe zielone, grunty orne zaś 26 % powierzchni. Powierzchnia lasów wynosi około 44% powierzchni gminy. Gatunkiem lasotwórczym na terenie gminy jest sosna występująca monolitycznie lub w borach mieszanych z udziałem świerka, brzozy i dębu.

Największe zwarte kompleksy leśne znajdują się w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy. Dominują siedliska borowe, przy czym decydujący wpływ ma bór świeży, w mniejszym stopniu bór mieszany świeży, bór wilgotny i bór mieszany wilgotny. Oprócz siedlisk borowych występują siedliska olsowe w obniżeniach oraz wzdłuż potoków. Są to najbardziej naturalne pozostałości dużo większej pierwotnej puszczy (Kurpiowskiej).

Na terenie gminy występują gatunki chronione fauny, m. in. występują tutaj rośliny: bluszcz pospolity, pokrzyw wilcza jagoda, wawrzynek wilcze łyko, widłaki; grzyby: sromotnik bezwstydy, szmaciak gałęzisty.

2.1. Zieleń urządzona

Na terenie gminy nie występują parki wiejskie urządzone.

2.2. Zagrożenia szaty roślinnej

Szata roślinna gminy nie jest zagrożona i wymaga jedynie utrzymania na obecnym poziomie.

3. Świat zwierząt

Brak jest dokładnych ustaleń jakie zwierzęta występują na terenie gminy. Wiadomo natomiast, że z racji występowania czystych rzek znajdują się wydry, raki i liczne żeremia bobrów. Pola i lasy zasiedlają sarny, dziki, jelenie, łosie, jastrzębie i żurawie. Na terenie gminy bytuje populacja bociana białego. Na terenie gminy występują gatunki chronione takie jak; ptaki: orlik krzykliwy, bocian czarny, dudek, remiz; płazy: jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec, żaba trawna, żaba śmieszka; zwierzęta: gacek wielkouchy, jeże, krety, łasice, ryjówki aksamitne i wiewiórki.

3.1. Podsumowanie

Teren gminy nie jest miejscem występowania specyficznych zwierząt wymagających objęcia ochroną.

4. Lasy

Lasy i grunty leśne zajmują 10194 ha czyli ok. 44,0 % powierzchni gminy (przy średniej dla powiatu ok. 30 %). W strukturze władania przeważają lasy państwowe – ponad 78 %, lasy prywatne stanowią ponad 21 % ogółu lasów.

Lasy państwowe podlegają pod nadleśnictwa Parciaki i Przasnysz. Największe, zwarte kompleksy leśne występują w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy. Wśród drzewostanu dominują drzewa – sosna, występująca monolitycznie lub z udziałem świerka, brzozy i dębu. Dominują siedliska borowe i olsowe, stanowiące naturalne pozostałości dużo większej pierwotnie Puszczy Kurpiowskiej.

Część lasów występujących w rejonie podmokłym i na obrzeżach rzek stanowi lasy wodochronne.

W drzewostanie występują w przewadze lasy starsze powyżej 40 lat. Lasy te są atrakcyjne krajobrazowo, a także posiadają korzystne warunki klimatyczne i zdrowotne. Kwalifikują się też do wykorzystania turystycznego.

Stan zdrowotny i sanitarny lasów na terenie województwa mazowieckiego jest zadowalający.

W prawie Unii Europejskiej dotychczas nie ma przyjętej wspólnej polityki leśnej normującej cele i zasoby prowadzenia gospodarki leśnej jednolicie we wszystkich krajach członkowskich. W prawodawstwie polskim zasady ochrony lasów określa ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jednolity tekst Dz. U. Nr 56 , poz. 679 z 2000 r.).

4.1. Zagrożenia lasów.

Zagrożeniem dla lasów gminy mogą być pożary lasów, zanieczyszczenia i skażenia środowiska, zmiany stosunków wodnych, co może wywoływać osłabienie drzew i ich podatność na ataki szkodników i chorób. Według danych z monitoringu biologicznego i technicznego stan lasów na terenie województwa pod względem zdrowotnym i sanitarnym jest zadowalający i dobry.

4.2. Podsumowanie.

Lesistość na terenie gminy jest duża powyżej średniej powiatu. Zadawalający jest stan zdrowotny i sanitarny lasów. Dalsze działania w zakresie zwiększania lesistości powinny być spójne z wojewódzkim programem zwiększania lesistości, zawierającym wskaźniki na poszczególne lata dla powiatu przasnyskiego, zgodnie z wolą właścicieli gruntów w kwestii ich zalesiania.

5. Powietrze atmosferyczne

Jakość powietrza na terenie województwa jest badana w ramach badań monitoringowych, które są realizowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w miastach liczących powyżej 20 tys. mieszkańców. Na terenie powiatu przasnyskiego nie ma sieci monitoringu powietrza. Najbliższe stacje pomiarowe monitoringu powietrza znajdują się w Ciechanowie i Ostrołęce.

Opierając się na danych GUS w 2000 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych w powiecie przasnyskim wyniosła 75 Mg/rok, a gazowych 177 Mg/rok (z dwutlenkiem węgla 4986 Mg/rok). Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach oczyszczających w przypadku pyłów stanowiły 72,1 Mg. Pod względem wielkości emisji rocznej pyłów powiat przasnyski zajmował miejsce w środku powiatów województwa mazowieckiego, zaś w przypadku zanieczyszczeń gazowych zajmował jedno z końcowych miejsc (mała emisja). W 2001 r. emisja pyłów wyniosła 69 Mg.

Znaczna część emisji na terenie powiatu przasnyskiego pochodzi z miasta Przasnysza, ale nie jest to emisja duża w skali województwa. Jako zagrożenie zewnętrzne, niewielki wpływ na stan powietrza atmosferycznego na terenie gminy może wywierać emisja gazów i pyłów z obszarów sąsiadujących pochodząca z Zespołu Elektrociepłowni „Ostrołęka”.

5.1. Zagrożenia

Stopień zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy Jednoróżec w skali województwa nie stanowi zagrożenia. Okresowo i lokalnie mogą występować jednak sytuacje zwiększonego stężenia substancji zanieczyszczających. W sezonie grzewczym mogą się nasilać emisje z tzw. „niskich” źródeł sektora bytowego powstałe na skutek spalania paliw różnej jakości (nierzadko spalania odpadów). Na jakość powietrza nie powinna mieć wpływu emisja ze środków transportu poruszających się drogami z racji braku ważnych tras ze znaczną liczbą przejeżdżających pojazdów.

Na incydentalne zwiększenie stężeń substancji zanieczyszczających narażone mogą być zwarte tereny mieszkaniowe, które zaopatrywane są w ciepło z domowych palenisk.

5.2. Podsumowanie

Z punktu widzenia ochrony środowiska nie jest wymagane podejmowanie zdecydowanych działań w zakresie ochrony powietrza (opierając się na danych GUS).

6. Gleby

Gleba w środowisku przyrodniczym spełnia bardzo ważną rolę. Jej właściwości, odporność na zagrożenia oraz dokonujące się przemiany kształtują jakość tego środowiska. Gleba pełni również bardzo ważną rolę w rolnictwie, dostarczając odpowiednią ilość surowców roślinnych potrzebnych do produkcji żywności.

Na terenie gminy Jednoróżec grunty rolne zajmują 12141 ha (52,4 % powierzchni gminy) i są znaczącym elementem gospodarki gminy. Gleby na terenie gminy są glebami lekkimi piaszczystymi. Zaledwie 3,6 % powierzchni gruntów ornyc zajmują gleby IIIb-IV klasy bonitacyjnej. Prawie całą powierzchnię gminy zajmują gleby bardzo niskiej wartości użytkowej V-VI klasy gruntów ornyc. Są to gleby o składzie mechanicznym piasków, luźnych i słabogliniastych, bez struktury lub słabo strukturalne bardzo łatwe do uprawy mechanicznej.

Najlepsze gleby występują w rejonie miejscowości Obórki, Lipa i Żelazna Prywatna.

Użytki zielone naturalne zajmują około 25 % ogólnej powierzchni gminy, w tym 50 % stanowią łąki. Grunty pod tymi użytkami reprezentowane są przez gleby: murszowe, torfowe, mułowo-torfowe należące do kompleksu 2z (użytki zielone średnie) i 3z (użytki zielone słabe i bardzo słabe). Około 9 % stanowią użytki zielone III klasy a 55 % użytki IV klasy.

6.1. Monitoring gleb

Badania gleb wykonywane są przez Stację Chemiczno-Rolniczą w Wesolej w określonych miejscach użytków rolnych na terenie województwa. W trakcie badań określane są odczyn gleby oraz zawartość przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu. Według badań zawartych w Raporcie o stanie środowiska województwa mazowieckiego w 2001 r. wskaźnik pH w glebach gminy Jednoróżec (odniesionych do całego powiatu) określał udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych na poziomie 41-60 % i był na niskim poziomie w skali województwa. Natomiast procent gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości przyswajalnych form fosforu był na poziomie 41-60 %, dla magnezu 21-40 %, a dla potasu 61-80 i kształtował się na poziomie wysokiej średniej dla województwa (potas) lub powyżej średniej (fosfor i magnez). Powyższe świadczy o potrzebie ingerencji w szczególnych przypadkach (w kontekście zawartości składników nawozowych), poprzez nawożenie, w tym wapnowanie. Nawożenie gleb nie zawsze idzie w parze z ochroną środowiska więc w programie przedstawiono jedynie potrzebę uzupełniania ww. składników nawozowych.

Odporność gleb na degradację w rejonie gminy Jednoróżec jest duża (oczywiście za wyjątkiem erozji wietrznej części gleb, zgodnie z opisem w Studium). Zagrożenie degradacją gleb istnieje z racji braku lasów i wysokich roślin śródpolnych.

Badania gleb użytkowanych rolniczo (nie wykonywane na terenie powiatu przasnyskiego) województwa mazowieckiego wykazują naturalną zawartość metali ciężkich, siarki siarczanowej i WWA.

Dane pochodzą z programu wojewódzkiego i raportu o stanie środowiska wydanego w 2001 r.

6.2. Zagrożenie gleb

Najważniejszym potencjalnym zagrożeniem gleb jest ich degradacja wietrzna (zmniejszenie produktywności czy też wyłączenie z produkcji). Ocenia się, że potencjalne zagrożenie degradacją gleb na terenie gminy Jednoróżec istnieje. Gleby nie są nadmiernie zakwaszone a gleby badane poza terenem powiatu (jako reprezentacja gleb rejonu) wykazują naturalną zawartość metali ciężkich, siarki i WWA. Istnieje zagrożenie niewłaściwego użytkowania gruntów podatnych na erozję .

6.3. Podsumowanie

Struktura użytkowania gruntów w gminie przedstawia się następująco: grunty rolne ok. 52,4 %, lasy i grunty leśne ok. 44,0 %.

Problem zagrożenia erozyjnego wietrznego terenów wymaga indywidualnego podejścia bez omawiania sposobu jego rozwiązania w niniejszym opracowaniu.

7. Kopaliny

7.1. Zasoby

Na terenie gminy występują surowce okruchowe zaliczane do surowców mineralnych, które są lub były eksploatowane w kilku niewielkich punktach, głównie przez miejscową ludność na lokalne potrzeby. Punkty eksploatacyjne tych surowców zostały zidentyfikowane w miejscowościach:

- Małowidz i Ulatowo-Dąbrówka – piaski różnoziarniste z przeławiczeniami drobnego żwiru,
- Jednoróżec – w stropie piaski i żwiry, niżej piaski różnoziarniste z przeławiczeniami drobnego żwiru,
- Jednoróżec – piaski i żwiry (wzgórze czołowo-morenowe),
- Stęga – piaski kwarcowo-skaleniowe ze żwirem.

7.2. Zagrożenie

Nie występuje.

7.3. Podsumowanie

Nie dotyczy.

8. Wody powierzchniowe

8.1. Sieć hydrograficzna

Przez teren gminy przepływa z północnego zachodu na południowy wschód rzeka Orzyc. Ponadto uzupełnieniem sieci hydrograficznej jest rzeka Ulatówka będąca dopływem Orzyca. W północno-wschodniej części gminy znajdują się dopływy rzeki Płodownicy wpadającej do rzeki Omulew (poza terenem gminy). Dolina Orzyca z licznymi rowami, ciągnąca się przez środek gminy, cechuje się zachowanym korytem rzeki, mieliznami i starorzeczami otoczonymi rozległymi łąkami. Dolina Płodownicy jest mniej wyraźna, ale stanowi obszar mało przekształcony przez działalność człowieka z naturalnymi siedliskami licznych gatunków roślin i zwierząt.

W studium zagospodarowania województwa założono utworzenie na całej długości doliny rzeki Orzyc obszaru chronionego krajobrazu.

Na terenie gminy nie ma jezior. Planowane jest w przyszłości wybudowanie zbiorników retencyjnych na terenie gminy.

Jakość wód powierzchniowych w rzece Orzyc na terenie gminy nie jest badana. Na podstawie badań rzeki w punktach położonych powyżej i poniżej terenu gminy stwierdzono III klasę czystości. Jest to klasa najliczniej reprezentowana przez wody powierzchniowe na terenie województwa mazowieckiego.

Celem poprawy jakości wody w rzece zasadne jest maksymalne oczyszczanie ścieków pochodzących z terenu gminy, aby nie były one dostarczycielem zanieczyszczeń powodujących pozostawanie wód w obecnej klasie czystości.

8.2. Zagrożenia wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe gminy mogą być zagrożone bezpośrednio punktowymi źródłami zanieczyszczeń. Może to następować w przypadku nielegalnego odprowadzania ścieków do rzeki. Wyniki badań monitoringowych wód wskazują, że wody głównej rzeki gminy - Orzyca są zagrożone zanieczyszczeniami mogącymi pochodzić od odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do wód lub do ziemi w sąsiedztwie rzeki lub z działalności rolniczej.

8.3. Podsumowanie

Wody powierzchniowe gminy stanowi rzeka Orzyc z dopływami oraz dopływy rzeki Płodownicy. Brak jest wód powierzchniowych stojących. Jakość wód rzeki jest niska, w ocenie ogólnej są to wody III klasy czystości. Wskazane jest eliminowanie wszelkich źródeł zanieczyszczeń (w pierwszej kolejności budowa sieci kanalizacji).

9. Wody podziemne

9.1. Zasoby

Na terenie gminy Jednoróżec wody podziemne występują w utworach czwartorzędowych. Wody podziemne występują w pierwszym poziomie wodonośnym podzielonym na dwie strefy. Są to wody gruntowe zalegające w utworach o dużej

przepuszczalności i dobrych warunkach infiltracyjnych. Strefa ta obejmuje zbiornik wód w utworach budujących dna dolin i obniżeń, obszar równiny sandrowej i przeważająca część wysoczyzny morenowej. Głębokość występowania tej warstwy wodonośnej waha się w różnych miejscach od 1-4 m ppt. Wody tego poziomu nie bardzo nadają się do zaopatrzenia mieszkańców. Strefa druga wód gruntowych występuje tam, gdzie na powierzchni lub tuż pod powierzchnią znajdują się gliny i ropy. Te wody nie mają stałego poziomu. Głębsze poziomy wodonośne stwierdzono 20-30 m i głębiej pod powierzchnią terenu. Łącznie w utworach czwartorzędowych występują dwa poziomy wodonośne wód podziemnych (poza gruntowymi). Studnie wiercone na terenie gminy czerpią wodę z głębszych poziomów wodonośnych. Wydajność tego poziomu wodonośnego sięga 50 m³/h. Jakość tych wód nie budzi zastrzeżeń pod względem bakteriologicznym i fizykochemicznym. Ponadnormatywne zawartości dotyczą związków żelaza i manganu. Teren środkowo-wschodni gminy sąsiaduje z Obszarem Wysokiej Ochrony czwartorzędowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 216.

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę gminy Jednoróżec są ujęcia zlokalizowane na terenie miejscowości: Małowidz, Jednoróżec, Budziska, Żelazna Prywatna, Lipa i Parciaki Stacja.

Woda surowa z ujęcia podlega badaniom i wykazuje zanieczyszczenia żelazem i manganem, wskaźnikami określanymi jako naturalne, pochodzącymi od złoża, w którym wody występują. Woda wymaga uzdatniania przed ich przekazaniem odbiorcom.

Wody geotermalne na terenie województwa zostały odkryte w rejonie południowo-zachodnim. Północne rejon województwa (Przasnysz, Jednoróżec) nie posiadają korzystnych warunków ewentualnego pozyskiwania takich wód. Jednakże wobec braku pełnych badań w tym zakresie nie wyklucza się możliwości wykorzystania takich wód.

Wody mineralne na terenie województwa zostały udokumentowane w postaci źródła w Konstancinie-Jeziornej. Są one pozyskiwane dla celów leczniczych. W rejonie Jednoróżca nie występują korzystne warunki ewentualnego pozyskiwania takich wód.

9.2. Jakość wód

Jakość wód pobieranych do celów zaopatrzenia gminy jest badana. Woda wykazuje zawartość naturalnych wskaźników żelaza i manganu wymagających usunięcia przed przekazaniem wody do odbiorców. Są to w szczególności zanieczyszczenia określane jako naturalne, pochodzące od złoża, w którym wody występują.

Od roku 1991 prowadzony jest monitoring jakości zwykłych wód podziemnych w sieci krajowej. Uzupełnieniem sieci krajowej jest monitoring regionalny. Na terenie gminy Jednoróżec nie występują punkty monitoringu wód podziemnych szczebla krajowego ani regionalnego. W rejonie Jednoróżca najbliższe położone punkty krajowego monitoringu wód, występują w: Przasnyszu oznaczony numerem 1686, dotyczący wód gruntowych, czwartorzędowych i w Chorzelach punkt oznaczony numerem 425. Jakość wód podziemnych w rejonie Przasnysza w roku 2000 była I a klasy (najwyższej jakości). Głębokość stropu badanych wód 10,7 m, wody występują w warstwie porowej. Jakość wód gruntowych w rejonie Chorzel w roku 2000 była I b klasy (wysokiej jakości).

Głębokość stropu badanych wód 34,0 m. Stan wód badanych w ramach monitoringu świadczy o ich dobrej jakości.

9.3. Zagrożenia

Wody do celów zaopatrzenia ludności i dla celów gospodarczych pobierane są z ujęć zlokalizowanych na terenie miejscowości Małowidz, Jednoróżec, Żelazna Prywatna, Lipa i Parciaki Stacja. Są to wody piętra czwartorzędowego częściowo izolowane warstwą glin ale nie w sposób ciągły. Nie są więc dobrze izolowane od źródeł zanieczyszczeń (np. grubą ciągłą warstwą nieprzepuszczalną). Aktualnie pobierana i dostarczana woda do sieci wodociągowej po uzdatnieniu spełnia stawiane wymogi.

9.4. Podsumowanie

Na terenie gminy nie występuje Główny Zbiornik Wody Podziemnej. Wody podziemne w rejonie Jednoróżca nie są badane w ramach monitoringu krajowego lub regionalnego. Wody badane są w dwóch punktach poza gminą na terenie powiatu przasnyskiego. Są to wody odpowiednio najwyższej jakości klasa I a i wysokiej jakości klasa I b. Wody do celów użytkowych dla mieszkańców gminy pobierane są z 4 komunalnych ujęć wodnych zlokalizowanych na terenie miejscowości Małowidz, Jednoróżec, Żelazna Prywatna i Lipa. Według badań wody pobieranej do użytku z ujęcia wymaga ona usunięcia nadmiernej zawartości żelaza i manganu. Wody mineralne i geotermalne w rejonie Jednoróżca nie występują w skali większej i o lepszych parametrach niż na terenie pozostałej części województwa (np. zachodnia część województwa).

10. Odnawialne źródła energii (OZE)

10.1. Uwarunkowania wpływające na rozwój energii z OZE.

Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych (OZE) tj. rzek, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalnej i biomasy, jest jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszącego wymierne efekty ekologiczno-ekonomiczne. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym powinien przyczyniać się do poprawy efektywności wykorzystania oraz do poprawy stanu środowiska.

10.2. Energetyka odnawialna

Energetyka ze źródeł odnawialnych na terenie województwa ma swoją długą historię w zakresie uzyskiwania energii wodnej. W ostatnim okresie wzrasta energetyczne wykorzystanie biopaliw. Jednakże energetyka biopaliw też nie jest pozbawiona zagrożeń w zakresie emisji do powietrza (pył i SO₂).

Na terenie gminy nie jest wykorzystywana energia odnawialna. Potencjał energii wodnej jest na terenie gminy niewielki. Gmina nie ma opracowanego „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną, i paliwa gazowe dla gminy”.

10.3. Podsumowanie

Na terenie gminy nie są stosowane odnawialne źródła pozyskiwania energii. Warunki dla ewentualnego wykorzystania takich źródeł występują jedynie w przypadku biomasy pozyskiwanej z rolnictwa i leśnictwa.

Gmina nie posiada opracowanego „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną, i paliwa gazowe dla gminy”.

11. Racjonalizacja zużycia wody, materiałów i energii

Za programami wyższych rządów przedstawiono tę nową kwestię w zakresie ochrony środowiska. Wobec kurczenia się zasobów naturalnych, pogarszającej się dostępności surowców oraz rosnących kosztów ich pozyskania, coraz większego znaczenia nabiera zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii w procesach produkcyjnych, rolnictwie i bytowaniu człowieka. Wobec tego, za konieczne uznano zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta bez pogarszania standardu życia ludności i perspektyw rozwoju gospodarki.

Racjonalne zużycie wody materiałów i energii zawarte w II Polityce Ekologicznej Państwa zakłada do 2010 r.:

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do stanu z 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50 % stosunku do stanu z 1990 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, PKB i wartość produkcji),
- ograniczenie zużycia energii o 50 % stosunku do stanu z 1990 r. i 25 % w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, PKB i wartość produkcji).

Wskaźniki zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności mają być wprowadzone do statystyki publicznej oraz ma być określony sposób i zakres ich wykorzystania w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska. Jest to temat wymagający wielu uzupełnień na szczeblu centralnym wobec powyższego zostanie on tylko ogólnie przytoczony.

Według ustaleń programów wyższych rządów realizacja celu: Racjonalne zużycie wody, materiałów i energii będzie wymagała takich działań jak:

1. Wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji, w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych, w przeliczeniu na jednostkę produkcji,
2. Wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych, w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technologiach,
3. Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym, farmaceutycznym i niektórymi specjalnymi działami produkcji),
4. Stosowanie nowoczesnych technologii i surowców przyjaznych środowisku,
5. Intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystania mniej zanieczyszczonych ścieków,

6. Zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT),
7. Zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych,
8. Zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych (energetycznych, ciepłych), poprawa parametrów termoizolacyjnych budynków.

Z przedmiotowych działań najbliższe realizacji na terenie gminy Jednoróżec (w niektórych przypadkach już stosowane) wydaje się działanie nr 8. Przeprowadzenie termomodernizacji budynków celem oszczędzenia energii cieplnej znajdzie swoje miejsce w działaniach środowiskowych na terenie gminy. Pozostałe wymagają określenia dodatkowych warunków i kryteriów.

Zapisy powyższego punktu programu zostały wpisane stosownie do wymogów przedstawionych w „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”.

III. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA I JEJ WPŁYW NA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

1. Wpływ na powietrze atmosferyczne

Zawarte w tym punkcie informacje charakteryzują źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. W szczególności dotyczą one emisji zanieczyszczeń powstałych w wyniku spalania paliw w celu produkcji energii (głównie cieplnej).

1.1. Uwarunkowania nadrzędne

Ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza w tym w szczególności z energetycznego spalania paliw mają być realizowane zgodnie z zapisami zawartymi w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zmianami) oraz z punktu widzenia ekonomicznego z zapisu (corocznie wydawanych) Rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian. Dopuszczalny wpływ źródeł zanieczyszczeń powietrza, w tym z racji zaopatrzenia w energię pochodzącą z energetycznego spalania paliw określają normy środowiskowe publikowane w formie rozporządzeń.

1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w gminie jest energetyczne spalanie paliw, w wyniku którego do powietrza dostają się tlenki węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki i pył (m. in. pył drobny). Na terenie gminy nie ma dużych punktowych źródeł zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza. Kotłownie funkcjonujące przy obiektach gminnych (szkoły, ośrodki zdrowia, budynek urzędu gminy) ogrzewane są z kotłowni olejowych. Wymiany wymaga kocioł w Olszewce, analizowana jest sprawa wykorzystania kotła na odnawialne źródło energii (drewno, słoma).

Kolejnymi źródłami zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza są indywidualne źródła ogrzewania w gospodarstwach domowych. Te źródła potrafią być mocno uciążliwe szczególnie przy niesprzyjających warunkach atmosferycznych. Ponadto w paleniskach domowych często proces spalania jest słabo kontrolowany, a spalany opał jest o niskiej wartości energetycznej, spalane są też materiały inne niż opał, m. in. odpady z tworzyw sztucznych. Chociaż można zapewne spotkać się z tym problemem na terenie każdej gminy, ale na terenie gminy Jednoróżec nie przybiera to zjawisko skali stanowiącej znacznego zagrożenia dla środowiska.

Na terenie gminy nie ma zakładów powodujących uciążliwą emisję ze źródeł technologicznych.

Kolejne źródła zanieczyszczeń powietrza to komunikacja, ale ruch samochodowy nie jest zbyt duży aby twierdzić, że ma znaczny wpływ na jakość powietrza w gminie. Emisja komunikacyjna oddziałuje przede wszystkim w miesiącach letnich.

Lokalnymi źródłami zanieczyszczeń do powietrza mogą być emisje z produkcji rolniczej (amoniak) m. in. z hodowli zwierząt. Jednakże i ten aspekt sprawy nie stanowi zagrożenia z racji braku znacznej koncentracji dużych obiektów fermowych na terenie gminy.

1.3. Podsumowanie

Generalnie sytuacja w zakresie stanu powietrza jest dobra. Dominującymi paliwami stosowanymi do opalania największych kotłów użytkowanych w obiektach gminnych jest olej opałowy. Faktem jest też, że pozyskiwanie ciepła dla obiektów mieszkalnych odbywa się z małych kotłowni znajdujących się w indywidualnych mieszkaniach bez urządzeń redukujących zanieczyszczenia wprowadzane do powietrza. Jednakże takie rozwiązanie pozwala na zaoszczędzenie na stratach ciepła przy przesyłach. Niewątpliwie pozostaje do rozwiązania kwestia ogrzewania budynków mieszkalnych przez indywidualnych właścicieli domów i innych podmiotów stosujących węgiel jako paliwo. Na terenie gminy nie występują zakłady powodujące znaczną emisję zanieczyszczeń do powietrza, a występujące obiekty hodowli zwierząt (nie są to duże ферmy produkcyjne) lokalnie mogą powodować występowanie zanieczyszczeń w szczególności nienormowanych uciążliwości zapachowych.

2. Hałas

Hałas jest specyficznym czynnikiem zanieczyszczającym środowisko, charakteryzującym się mnogością źródeł i powszechnością występowania we wszystkich środowiskach biosfery. Głównym zagrożeniem jest hałas od przemysłu i środków transportu.

Na obszarze gminy podobnie jak i na obszarze województwa do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu wpływających na klimat akustyczny może należeć ruch drogowy. Uciążliwość ta może wiązać się z powszechnością jego występowania oraz czasem oddziaływania. Hałas komunikacyjny najbardziej dotyczy ruchu kołowego drogowego. Wzrost ruchu na drogach powoduje, że ulega pogorszeniu klimat akustyczny. Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy od: natężenia ruchu, struktury rodzajowej potoku pojazdów, stanu nawierzchni i pojazdów, prędkości jazdy oraz odległości linii zabudowy od jezdni. Przez gminę Jednoróżec nie przebiegają ważne, mocno uczęszczane regionalne linie drogowe, co nie wpływa w znacznym stopniu na klimat akustyczny rejonu.

Hałas przemysłowy mogący występować punktowo, na terenie gminy nie powoduje zagrożeń z racji małej ilości zakładów produkcyjno-usługowych mogących emitować dźwięki.

2.1. Podsumowanie

Hałas jest uciążliwym czynnikiem wpływającym na środowisko. Na terenie gminy ten aspekt środowiska nie powoduje zagrożeń, ale celem poprawy sytuacji, a przynajmniej nie pogarszania jej zasadne jest prowadzenie pewnych czynności.

W celu ochrony przed skutkami emisji hałasu należy przewidywać następujące działania:

- poprawę nawierzchni dróg,
- lokalizację uciążliwych pod względem hałasu zakładów produkcyjnych i usługowych w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej,
- właściwe lokowanie urządzeń emitujących hałas na terenach przemysłowych,
- stosowanie ograniczeń w emisji hałasu,

Na terenie gminy Jednoróżec nie występuje problem z hałasem przemysłowym pochodzącym z zakładów produkcyjnych lub usługowych. Hałas komunikacyjny też nie powinien stwarzać problemu środowiskowego.

3. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące

3.1. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące

Promieniowanie jonizujące pochodzi poza źródłami naturalnymi z aparatury rentgenowskiej, urządzeń stosowanych w diagnostyce (źródła zamknięte) czy też w ramach działań medycyny nuklearnej i pracowni naukowych zajmujących się materiałami izotopowymi (źródła otwarte). Na terenie gminy nie ma źródła promieniowania jonizującego.

Jeśli chodzi o promieniowanie niejonizujące jest ono związane w szczególności z oddziaływaniem elektromagnetycznym. Do podstawowych źródeł pól elektromagnetycznych należą: przewody linii wysokiego napięcia prądu zmiennego, stacje transformatorowe i urządzenia zasilane prądem zmiennym, anteny stacji bazowych telefonii komórkowej oraz sprzęt gospodarstwa domowego zasilany prądem zmiennym o częstotliwości 50/60 Hz.

Najsilniejszym oddziaływaniem charakteryzują się linie elektroenergetyczne wysokich napięć. Występowanie takich linii wymaga wyznaczenia stref ochronnych o określonych rygorach w zależności od natężenia pola elektrycznego. Pod liniami elektroenergetycznymi o napięciu od 110-400 kV może występować jedynie strefa ochronna drugiego stopnia z zakazem lokalizacji budynków mieszkalnych. Przez teren gminy nie przebiega linia napowietrzna o napięciu 110 i więcej kilowolt.

Źródłem promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowych, systemów przywoławczych, komputerowych pokrywających coraz gęstszą siecią obszary skupisk ludności. Źródłem promieniowania elektromagnetycznego w stacjach bazowych są anteny sektorowe rozsiewawcze i paraboliczne anteny linii radiowych. Odpowiednia wysokość masztu anteny oraz dobór właściwych parametrów pracy stacji bazowych powoduje, że nie wywierają one negatywnego wpływu na ludzi. Ale zawsze mogą się zdarzyć jakieś anomalie lub awarie.

Dlatego wskazane jest jednak instalowanie anten z dala od zabudowań mieszkalnych.

Na terenie gminy występują stacje telefonii komórkowej, ale anteny usytuowane są na masztach i nie powinny oddziaływać negatywnie na środowisko.

3.2. Podsumowanie

Na terenie gminy nie występuje źródło emisji promieniowania jonizującego.

Źródłami promieniowania niejonizującego są przede wszystkim anteny telefonii komórkowej oraz lokalne stacje transformatorowe. Jednakże przy prawidłowym użytkowaniu urządzenia te nie powinny wpływać negatywnie na środowisko naturalne w znacznym stopniu.

4. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami na terenie gminy została przedstawiona w gminnym planie gospodarki odpadami. Poniżej przedstawiono ogólny opis tego komponentu środowiska.

4.1. Odpady komunalne

Gminę Jednoróżec zamieszkuje 7751 mieszkańców, a ilość wytwarzanych odpadów komunalnych jest określana jako ok. 930 Mg rocznie.

Zasady postępowania z odpadami komunalnymi na terenie gminy zostały określone w nowo uchwalonej uchwale rady gminy z 2004 r.

Na terenie gminy czynne jest jedno składowisko do przyjmowania odpadów, które znajduje się w m. Jednoróżec. Obiekt gminny w obecnej formie eksploatowany jest od 1988 roku. Składowisko, aby mogło funkcjonować po 2009 roku musi być dostosowane do stawianych wymogów. Jednakże wykonywanie znacznych prac na terenie obiektu mającego służyć dla jednej gminy wydaje się być mało racjonalne aczkolwiek możliwe. Gmina w oparciu o ten obiekt zamierza rozwiązywać kwestię zagospodarowania odpadów przeznaczonych do składowania do końca obowiązywania obecnego Planu. Podmiot prowadzący odbiór odpadów komunalnych na terenie gminy zadeklarował zainwestowanie w gminne składowisko, aby można było z niego korzystać do czasu przyjęcia innych rozwiązań. Następnie ma nastąpić rozstrzygnięcie czy przyłączyć się do innych gmin w kwestii rozwiązywania spraw zagospodarowania odpadów czy rozbudowywać własne składowisko.

Obecnie odpady komunalne z terenu gminy są w znacznym zakresie zbierane w sposób zorganizowany. Odpady z ww. miejsc powstawania wywożone są przez specjalistyczną firmę na składowisko gminne w Jednoróżcu.

W perspektywie ilość odpadów komunalnych jakie będą powstawały na terenie gminy powinny być na poziomie zbliżonym do obecnego (ok. 930 Mg/rok). Wynika to w szczególności z demografii nie wykazującej tendencji wzrostowej.

Odpady komunalne zmieszane na terenie gminy są gromadzone przez mieszkańców w kontenerach o pojemności 7 m³ i pojemnikach o pojemności 120 litrów.

Na terenie gminy uruchomiono selektywną zbiórkę odpadów opakowaniowych (szkło, tworzywa sztuczne i papier) i zużytych baterii.

Możliwe jest w niedalekiej przyszłości ewentualne wspólne gospodarowanie odpadami z innymi gminami (np. powiatu przasnyskiego) o ile nie będzie rozbudowywane własne składowisko. Związki celowe gmin mogą prowadzić poprawnie gospodarkę odpadami oraz pozyskiwać duże środki finansowe na rozbudowę systemu gospodarowania odpadami.

Celem poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na terenie gminy należy w szczególności:

- rozszerzyć system zbiórki odpadów zmieszanych na terenie gminy,
- rozszerzyć system selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy,
- zapobiegać powstawaniu odpadów i ograniczać ich ilość,
- likwidować nielegalne miejsca składowania odpadów i nie dopuszczać do powstawania takich miejsc,
- prowadzić edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie właściwego postępowania z odpadami.

Działania w gospodarce odpadami wymagające nakładów finansowych mogą być wspierane finansowo przez instytucje zewnętrzne (banki i fundusze) o ile zostaną ujęte w planie gminnym.

4.2. Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne mogą powstawać na terenie gminy zarówno wśród odpadów komunalnych jak i odpadów pochodzących z procesów produkcji i świadczenia usług. Ilości tych odpadów nie są znane z racji nie prowadzenia selektywnej zbiórki tych odpadów ze strumienia odpadów komunalnych jak i braku danych od podmiotów gospodarczych (nie przekazujących tych informacji do bazy wojewódzkiej prowadzonej przez Marszałka Województwa). Można dywagować, że z racji małej ilości wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie gminy oraz małej ilości podmiotów gospodarczych mogących być potencjalnymi wytwórcami ilość tych odpadów jest nieduża. Na terenie gminy nie występują składowiska odpadów niebezpiecznych w tym mogilniki środków ochrony roślin.

4.3. Odpady przemysłowe

Na terenie gminy występuje znikoma ilość zakładów produkcyjno-usługowych co skutkuje niezbyt dużą ilością wytwarzanych odpadów pozakomunalnych z działalności gospodarczej. Z racji słabo rozwiniętego systemu zgłaszania

odpowiednim organom ilości wytwarzania odpadów pozakomunalnych brak jest wiarygodnej informacji na temat ilości wytwarzanych odpadów. Odpady są przekazywane do odzysku lub unieszkodliwiania poza terenem gminy. Za gospodarowanie odpadami z działalności gospodarczej odpowiadają ich wytwórcy czyli przedsiębiorcy. Brak zgłoszenia ewidentnych nieprawidłowości w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami.

4.4. Podsumowanie

Sytuacja w zakresie gospodarki odpadami na terenie gminy uległa już znacznej poprawie. Mieszkańcy gminy w znacznym stopniu są objęci zorganizowanym odbiorem odpadów. Gmina zakupiła pojemniki, w które wyposażyła mieszkańców. Selektywna zbiórka odpadów została już uruchomiona. Gmina posiada własne składowisko, które po 2009 roku musi być przebudowane aby spełniało wymogi stawiane tego typu obiektom. Budowa (przebudowa) i eksploatacja składowiska dla jednej gminy nie wydają się racjonalne ze względów ekonomicznych, ale nie można wykluczyć takiej ewentualności. Teren gminy obsługuje firma zajmująca się wywozem odpadów komunalnych. Ta sama firma zamierza zainwestować w dostosowanie gminnego składowiska celem umożliwienia jego eksploatacji do czasu przyjęcia innych rozwiązań.

Celowa jest współpraca w tym zakresie gospodarowania odpadami z innymi gminami najlepiej z powiatu przasnyskiego.

W zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi wskazane jest doprowadzenie do przekazywania do wojewódzkiej bazy danych informacji o ilości wytwarzanych odpadów na terenie gminy.

5. Gospodarka wodna i ściekowa

5.1. Gospodarka wodna

Źródłem poboru wody do celów komunalnych i przemysłowych w gminie Jednoróżec są wody podziemne. Ujęcie wody dla całej gminy zlokalizowane jest na terenie miejscowości: Małowidz, Jednoróżec (dwie studnie), Żelazna Prywatna, Lipa i Parciaki Stacja. Do 2003 r. eksploatowane było jeszcze ujęcie w Olszewce, ale zostało zlikwidowane, a mieszkańcy podłączeni zostali do ujęcia wody w Małowidzu. Ujęcie wody znajduje się także w Budziskach eksploatowane przez Nadleśnictwo Parciaki. Woda z ujęć w Jednoróżcu i Małowidzu nie wymaga uzdatniania.

Możliwości średniego poboru z gminnych ujęć wody wynoszą odpowiednio: Małowidz – 339 m³/dobę (maksymalnie), Jednoróżec – 1417,8 m³/dobę (maksymalnie), Żelazna Prywatna – 180 m³/dobę, Lipa – 227 m³/dobę. Możliwe jest więc pozyskiwanie wody z ww. ujęć w ilości ok. 780 tys. m³ w ciągu roku.

Roczny pobór wody z 5 ujęć gminnych w 2003 r. wyniósł ok. 326 tys. m³ czyli ok. 894 m³/dobę, ok. 37,3 m³/h. Zasoby hydrogeologiczne wody są większe niż zapotrzebowanie na wodę.

Stopień zwodociągowania gminy oceniany jest jako ok. 95 %. Długość sieci wodociągowej wynosi 111 km.

Do zwodociągowania zostały 4 miejscowości Kobylaki: Korysze, Czarzaste, Konopki i Wólka. Ponadto przewidywane jest wykonanie w roku 2004 – sieci wodociągowej o dł. 2126 mb oraz 6 przyłączy o dł. 801 mb w msc. Olszewka oraz sieci

wodociągowej w miejscowościach Olszewka-Gontarka-Parciaki-Żelazna o długości 17,38 km i 45 przyłączy o długości 2,369 km.

5.2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy nie ma sieci kanalizacyjnej komunalnej podłączonej do oczyszczalni. Brak jest też oczyszczalni komunalnej ogólnodostępnej. Mała oczyszczalnia występuje w Budziskach eksploatowana przez Nadleśnictwo w Parciakach.

Znaczna część ścieków gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych zlokalizowanych na terenie posesji. Nominalnie ścieki powinny być wywożone do oczyszczalni poza terenem gminy np. w Chorzelach lub Przasnyszu. Część ścieków ze zbiorników wywożona jest zapewne na pola lub do rowów melioracyjnych.

Przewidywana jest budowa nowej oczyszczalni w Jednoróżcu oraz sieci kanalizacyjnej.

Sieć kanalizacji deszczowej na terenie gminy nie występuje.

Do wykonania w pierwszym etapie przewidziana jest:

- budowa oczyszczalni ścieków w Jednoróżcu,
- budowa sieci kanalizacyjnej dla miejscowości Jednoróżec i Stegna.

5.3. Podsumowanie

Woda użytkowa dla gminy pobierana jest aktualnie z 5 ujęć zlokalizowanych na terenie miejscowości: Małowidz, Jednoróżec (dwie studnie), Żelazna Prywatna, Lipa i Parciaki. Pobierana z ujęć woda wymaga usunięcia nadmiernych zawartości żelaza i manganu. Tylko w przypadku ujęć w Jednoróżcu i Małowidzu woda jest na tyle dobra, że nie wymaga uzdatniania. Zasoby wód w dostępnych ujęciach studziennych przewyższają obecnie znacznie zużycie wody w gminie. Stopień zwodociągowania gminy wynosi ok. 95 %. Do zwodociągowania pozostało kilka miejscowości. Część wodociągów realizowana będzie w 2004 r.

Na terenie gminy nie ma oczyszczalni ścieków komunalnych obsługującej większą liczbę ludności. Mała oczyszczalnia występuje w Budziskach eksploatowana przez Nadleśnictwo w Parciakach. Sieci kanalizacji deszczowej na terenie gminy nie ma.

Jako zadanie inwestycyjne do realizacji w najbliższym czasie pozostaje budowa oczyszczalni gminnej i sieci kanalizacyjnej.

6. Inne aspekty ochrony środowiska.

Na terenie gminy nie wyspecyfikowano źródła znacznych drgań.

Teren gminy jest terenem rolniczym i wskazane jest tu przedstawić wymogi jakie czekają rolników w zakresie związanym z ochroną środowiska dotyczące posiadania

szczelnych zbiorników na nawozy płynne (gnojowica i gnojówka) i budowy płyt gnojowych. Zgodnie z ustawą o nawozach i nawożeniu :

- naturalne nawozy płynne (gnojowica i gnojówka) powinny być gromadzone w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej 4-miesięczne przetrzymanie,
- nawozy naturalne w postaci stałej (np. obornik) powinny być przechowywane w pomieszczeniach inwentarskich lub na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych przed przenikaniem do gruntu oraz posiadających instalację odprowadzającą wyciek do szczelnych zbiorników (płyty mają być zastosowane do 24.10.2008 r.).

Montaż płyt może być narzucony poza ww. przepisem (ustawą o nawozach i nawożeniu) kwestią otrzymania dopłat rolniczych, szczególnie na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). O ile nie zmienią się przepisy sprawa budowy płyt gnojowych nabierze znaczenia i tempa na przełomie 2007/2008 r.

Ponadto zasadne jest rozpowszechnianie wśród rolników zasad dobrej praktyki rolniczej, bez której nie można się obyć na terenach bogatych w wody z jakimi mamy do czynienia na terenie gminy Jednoróżec.

7. Współpraca w związkach celowych i innych na potrzeby ochrony środowiska.

Gmina Jednoróżec nie należy do celowych związków gmin mających za zadanie rozwiązywanie kwestii ochrony środowiska.

IV. EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA

Szeroko pojęta edukacja ekologiczna, obejmująca wszystkich ludzi bez wyjątku – poczynając od najmłodszych a kończąc na najstarszych służy zrozumieniu wpływu działalności człowieka na przyrodę i środowisko. Bez edukacji ekologicznej nie da się przeprowadzać zmian w środowisku naturalnym zmierzających do poprawy zrównoważonego rozwoju. Edukacja ekologiczna staje się istotnym elementem edukacji obywatelskiej, służącej wykształceniu społeczeństwa, które powinno umieć oceniać stan bezpieczeństwa ekologicznego i uczestniczącego w podejmowaniu decyzji wpływających na jakość życia.

Edukacja ekologiczna w szczególności rozwija się w szkołach i przedszkolach. Są to doskonałe miejsca do prowadzenia edukacji ekologicznej tej grupy wiekowej mieszkańców gminy. Ważne jest jednak włączanie w zdobywanie wiedzy ekologicznej i przyjmowanie dobrych nawyków przez osoby dorosłe. I tu jest rola dla samorządów lokalnych aby poza działaniami inwestycyjnymi prowadzić akcje edukacyjne kierowane do dorosłych obywateli.

Wskazane jest rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz objęcie różnymi formami edukacji dorosłej ludności gminy.

V. SYNTEZA – ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO PROBLEMY ORAZ CELE DO REALIZACJI.

Na podstawie zebranych informacji i po przeprowadzeniu ich analizy dla poszczególnych komponentów środowiska przedstawiono problemy ekologiczne jakie występują na terenie gminy z podaniem celów jakie powinny być postawione dla poprawy sytuacji.

Tabela 2. Stan środowiska, problemy ekologiczne i cele do realizacji.

Główne problemy		Cele
I. Zasoby i stan środowiska przyrodniczego		
1. Krajobraz i przyroda – brak problemów		
2. Szata roślinna - brak problemów		
3. Świat zwierząt – brak problemów		
4. Lasy - brak problemów		
5. Powietrze atmosferyczne – brak problemów		
6. Gleby – brak problemów		
7. Kopaliny - brak problemów		
8. Wody powierzchniowe		
	- zagrożenia dla wód ze strony ścieków	- dobra jakość wód powierzchniowych
	- brak wpływu na gospodarkę wód powierzchniowych	- wpływ na gospodarkę wód powierzchniowych
9. Wody podziemne – brak problemów		
10. Odnawialne źródła energii – brak problemów		
11. Inne aspekty - brak problemów		
12. Racjonalizacja zużycia wody , materiałów i energii		
	- straty wody i energii w systemach ciepłych, nie najwyższe parametry termoizolacyjne budynków i budowli.	- niskie straty wody i energii w systemach ciepłych, poprawa parametrów termoizolacyjnych budynków (np. docieplanie).
	- poprawa w zakresie termomodernizacji obiektów gminnych	
II. Działalność człowieka i jej wpływ na jakość środowiska.		
1. Powietrze atmosferyczne – brak problemów		
2. Hałas – brak problemów		
3. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące – brak problemów		
4. Gospodarka odpadami - Opisano w Planie gospodarki odpadami Gminy.		

5. Gospodarka wodno-ściekowa	
- niepełny stopień zwodociągowania gminy ze źródeł monitorowanych	- pełne 100 % zwodociągowanie gminy z ujęć monitorowanych
- niski stopień skanalizowania gminy	- wyższy stopień skanalizowania gminy
- brak gminnej oczyszczalni ścieków	- posiadanie gminnej oczyszczalni ścieków
6. Inne aspekty środowiska – brak problemów	
III. Edukacja ekologiczna	
- zbyt mały zakres edukacji i wiedzy ekologicznej	- rozwinięty system edukacji i przekazywania wiedzy ekologicznej

VI. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ.

1. Cele i zadania oraz przewidywane nakłady na realizację programu.

Cele i zadania zostały przedstawione bezpośrednio w tabeli poniżej. Wskazano termin realizacji, instytucje odpowiedzialne oraz źródła finansowania.

Nakłady finansowe nie zostały przedstawione dla wszystkich zadań ze względu na znaczną ich szacunkowość i brak oparcia w większości przypadków na podstawach ustalania kosztów.

Na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy koszty najważniejszych zadań inwestycyjnych w ramach niniejszego Programu nominalnie mogą wynieść:

- zwodociągowanie miejscowości Kobyłaki: Korysze, Czarzaste, Konopki i Wólka. Przewidywany koszt inwestycji –ok. 1.645 tys. złotych.
- wykonanie w 2004 roku sieci wodociągowej o dł. 2126 mb oraz 6 przyłączy o długości 801 mb w msc. Olszewka – 112.511 zł oraz sieci wodociągowej w miejscowościach Olszewka-Gontarka Parciaki-Żelazna o długości 17,38 km i 45 przyłączy o długości 2,369 km. Koszt tego zadania to 791.509 złotych.

Ponadto do wykonania przewidziano:

- budowę oczyszczalni ścieków w Jednoróżcu,
 - wykonanie kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Jednoróżec i Stegna.
- Na te zadania opracowano dokumentację i złożono wnioski o dofinansowanie realizacji inwestycji.

Poza wymienionymi zamierzeniami przewidywane jest przeprowadzenie termomodernizacji obiektów:

- budynku ośrodka zdrowia i szkoły w Żelaznej Rządowej (w latach 2004-2005),
- budynku szkoły w Lipie (w latach 2004-2005),
- budynku szkoły i budynku urzędu gminy w Jednoróżcu (2005 -2006 r.),
- budynku ośrodka zdrowia w Jednoróżcu (2005 – 2006 r.),
- budynku szkoły w Połoni.

Wymiany wymaga kocioł w budynku szkoły w Olszewce.

Przewidywane koszty zadań w poszczególnych latach obowiązywania Programu przedstawiono w tabeli poniżej.

Program ochrony środowiska Gminy Jednoróżec na lata 2004-2007
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

Tabela 3. Przewidywane koszty zadań w poszczególnych latach obowiązywania Programu.

Nr	Nazwa zadania	lata realizacji	Całkowity koszt zadania (w zł)	Źródła finansowania		
				Budżet gminy	Kredyty/ pożyczki (WFOŚiGW)	Fundusze strukturalne
1.	Budowa oczyszczalni ścieków w Jednoróżcu	2004				
		2005	2 147 425,00	106 856,25	430 000,00	1 610 568,75
		2006	2 147 425,00	106 856,25	430 000,00	1 610 568,75
		2007				
RAZEM			4 294 850,00	213 712,50	860 000,00	3 221 137,40
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miej scowości Jednoróżec i Stegna	2004				
		2005	4 708 210,40	231 763,15	1 000 000,00	3 476 447,25
		2006	4 708 210,40	231 763,15	1 000 000,00	3 476 447,25
		2007	4 489 368,20	231 763,15	781 157,80	3 476 447,25
RAZEM			13 905 789,00	695 289,45	2 781 157,80	10 429 341,75
3.	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach Kobylaki Czarzaste, Kobylaki Korysze, Kobylaki Wólka – gmina Jednoróżec	2005	1 644 698,00	150 000,00	344 698,00	1 150 000,00
RAZEM			1 644 698,00	150 000,00	344 698,00	1 150 000,00
4.	Budowa sieci wodociągu w m. Budy Rządowe, Nakieł (dokończenie zadania z lat poprzednich)	2004	34 000	34 000		
RAZEM			34 000	34 000		
5.	Budowa sieci wodociągu w m. Olszewka, Parciaki, Gontarka, Żelazna (dokończenie zadania z lat poprzednich)	2004	788 618	36 953	225 000	526 665
RAZEM			788 618	36 953	225 000	526 665

Program ochrony środowiska Gminy Jednoróżec na lata 2004-2007
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

6.	Budowa sieci wodociągu w m. Olszewka-Poścień (dokończenie zadania z lat poprzednich)	2004	113 000	30 900	83 000	
RAZEM			113 000	30 900	83 000	
7.	Budowa zbiornika retencyjnego w Jednoróżcu o pow. 51 ha	2007	15.300.000	1.500.000	3.100.000	10.700.000
RAZEM			15.300.000	1.500.000	3.100.000	10.700.000
8.	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy	2005	140.000	40.000	100.000	
RAZEM			140.000	40.000	100.000	
9.	Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Jednoróżcu	2006	312.000	182.000	130.000	
RAZEM			312.000	182.000	130.000	

Tabela 4. Harmonogram realizacji celów i zadań.

cele	zadania	termin realizacji	instytucje odpowiedzialne	Źródła finansowania
I. OCHRONA I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH				
1. OCHRONA RÓZNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZOWEJ GMINY				
1.1. Krajobraz i przyroda – brak problemów i potrzeby działań.				
1.2. Szata roślinna – brak problemów i potrzeby działań.				
1.3. Świat zwierząt – brak problemów i potrzeby działań.				
1.4. Lasy – brak problemów i potrzeby działań.				
1.5. Powietrze atmosferyczne – brak problemów i potrzeby działań.				
1.6. Gleby – brak problemów i potrzeby działań.				
1.7. Kopaliny - brak problemów i potrzeby działań.				
1.8. Wody powierzchniowe				
- dobra jakość wód powierzchniowych	zadania własne: - eliminacja wprowadzania zanieczyszczeń do wód poprzez usuwanie źródeł zanieczyszczeń	zadanie ciągłe	samorząd gminy	budget gminy
- wpływ na gospodarkę wód powierzchniowych	- budowa zbiornika retencyjnego w Jednoróżcu	2005-2013	samorząd gminy	budget gminy, fundusze celowe
1.9. Wody podziemne – brak problemów i potrzeby działań				
1.10. Odnawialne źródła energii – brak problemów i potrzeby działań				
1.11. Inne aspekty – brak problemów i potrzeby działań				

Program ochrony środowiska Gminy Jednoróżec na lata 2004-2007
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

1.12. Racjonalizacja zużycia wody, materiałów i energii				
zadanie własne:	zadanie ciągłe	samorząd gminy	budżet gminy	
<p>- zmniejszenie wodochłonności, ograniczenie materiałochłonności i ograniczenie zużycia energii.</p>	<p>zadanie ciągłe</p>	<p>budżet gminy</p>	<p>środkami podmiotów i mieszkańców</p>	
<p>zadania koordynowane:</p> <p>- uruchomienie programów oszczędzania wody w systemach zaopatrzenia w wodę w porozumieniu z podmiotami dostarczającymi wodę,</p>	<p>zadanie ciągłe</p>	<p>podmioty gospodarcze, mieszkańcy, podmioty dostarczające wodę</p>	<p>środkami podmiotów i mieszkańców</p>	
<p>- ograniczenie zużycia wody do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji),</p>	<p>zadanie ciągłe</p>	<p>podmioty gospodarcze</p>	<p>budżety podmiotów</p>	
<p>- zmniejszenie energochłonności i odpadowości produkcji poprzez zastosowanie technologii spełniających wymogi BAT,</p>	<p>zadanie ciągłe</p>	<p>podmioty gospodarcze, Urząd statystyczny</p>	<p>budżety podmiotów</p>	
<p>- zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych (energetycznych, ciepłych), poprawa parametrów termoizolacyjnych budynków (np. docieplenie, wymiana okien).</p>	<p>zadanie ciągłe</p>	<p>podmioty gospodarcze, administratorzy linii przesyłowych.</p>	<p>budżety podmiotów i administratorów</p>	

Program ochrony środowiska Gminy Jednorzec na lata 2004-2007
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

II. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA I JEJ WPŁYW NA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA			
2.1. Powietrze atmosferyczne			
- niższa emisja zanieczyszczeń do powietrza:	zadania koordynowane: - modernizacja (wymiana) kotłów w kotłowniach	2004-2007	użytkownicy kotłów środki użytkownikom, fundusze celowe
2.2. Hałas - brak problemów i potrzeby działań			
2.3. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące – brak problemów i potrzeby działań			
2.4. Gospodarka odpadami – osobne opracowanie w formie planu gospodarki odpadami			
2.5. Gospodarka wodno-ściekowa			
- pełne 100 % zwodociągowanie gminy ze źródeł monitorowanych	Zadania własne: - pełne zwodociągowanie gminy	2004-2005	samorząd gminy budżet gminy, fundusze celowe
- wyższy stopień skanalizowania gminy	- skanalizowanie miejsc nie objętych odbiorem ścieków	2004-2007	samorząd gminy budżet gminy, fundusze celowe
- posiadanie gminnej oczyszczalni ścieków	- budowa nowej oczyszczalni ścieków w Jednorzecz	2005-2007	zainteresowanych jednostek, fundusze celowe
2.6. Inne aspekty środowiska – brak celów i zadań			

Program ochrony środowiska Gminy Jednoróżec na lata 2004-2007
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

III. EDUKACJA EKOLOGICZNA			
- rozwinięty system edukacji ekologicznej i wiedzy o środowisku gminy	Zadanie własne: - zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy i na tablicy ogłoszeń informacji o stanie środowiska, jego ochronie i planach w tym zakresie.	zadanie ciągłe	Samorząd gminy
			Budżet gminy, środki Centrów Edukacji Ekologicznej

VII. OGÓLNE UJĘCIE PERSPEKTYWICZNE DZIAŁAŃ NA LATA 2008-2011.

Z analizy zawartej w niniejszym opracowaniu można stwierdzić, że do realizacji pozostaną takie kwestie jak:

- rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej (miejscowości Ulatowo-Pogorzel-Drażdzewo Nowe) i deszczowej na terenach pozbawionych takiej infrastruktury,
- rozwiązywanie gospodarki ściekowej w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków (w uzasadnionych przypadkach),
- budowa zbiorników retencyjnych;
- wymiana azbestowej sieci wodociągowej w Jednorożcu i Stegnie;
- modernizacje obiektów oświatowych;
- budowa hali sportowej w Jednorożcu;
- modernizacja stadionu sportowego w Jednorożcu;

VIII. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY KONTROLI REALIZACJI PROGRAMU.

1. Zagadnienia instytucjonalne.

Teren gminy Jednorożec leży w kompetencji następujących instytucji zajmujących się zagadnieniami ochrony środowiska:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Delegatura w Ostrołęce,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Przasnyszu.

Na terenie gminy nie działają żadne organizacje pozarządowe zajmujące się zagadnieniami ochrony środowiska.

2. Struktura organizacyjna realizacji programu.

W gminie Jednorożec sprawami ochrony środowiska zajmuje się Urząd Gminy. Do bezpośredniej koordynacji realizacji programu powinna być wyznaczona osoba lub zespół zajmujący się realizacją ustaleń programu. Ten zespół (lub osoba) powinien koordynować realizację zadań własnych oraz analizować realizację zadań koordynowanych.

W miarę potrzeb zespół koordynujący mógłby uczestniczyć w spotkaniach powiatowego zespołu do spraw realizacji powiatowego programu ochrony środowiska.

Koordinator gminny do spraw realizacji programu powinien:

- koordynować prawidłową realizację zadań własnych gminy,
- monitorować postęp realizacji zadań,
- zgłaszać władzom gminy ewentualne opóźnienia czy też opóźnienia w realizacji programu,
- uczestniczyć w zebraniach powiatowego zespołu do spraw realizacji powiatowego programu ochrony środowiska,
- kontaktować się z osobami i instytucjami, których udział w realizacji programu jest niezbędny (np. nauczyciele czy też instytucje współdziałające w zadaniach koordynowanych).

Dla celów właściwego zaangażowania się w prace związane z realizacją programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami wskazane jest zaangażowanie osoby zajmującej się bezpośrednio tymi sprawami.

3. Ramy prawne.

Realizacja programu ochrony środowiska będzie opierała się na zapisach następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska [Dz. U. Nr 62 poz. 627 z póź. zmianami].
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw [Dz. U. Nr 100 poz. 1085 z póź. zmianami].
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach [Dz. U. Nr 132 poz. 622 z póź. zmianami].
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach [Dz. U. Nr 62 poz. 628 z póź. zmianami].
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne [Dz. U. Nr 115 poz. 1229 z póź. zmianami].
- Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu [Dz. U. Nr 89, poz. 991 z póź. zmianami].
- Rozporządzenia do ww. ustaw i inne ustawy z zakresu dotyczącego ochrony środowiska.

Dyspozycje zawarte w tych aktach prawnych kierowane do jednostki samorządowej stopnia gminnego oraz inne zapisy powinny ułatwić realizację niektórych zadań ujętych w programie.

4. Dostęp do informacji i udział społeczeństwa

Spółeczeństwo ma prawo dostępu do informacji o stanie środowiska. Sprawę tą szczegółowo reguluje stosowne rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2002 r. w sprawie sposobu udostępniania informacji o środowisku [Dz. U. Nr 176, poz. 1453].

W niniejszym programie uwzględniono kwestie dostępu społeczeństwa do informacji poprzez publikacje na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz na tablicy ogłoszeń w Urzędzie o stanie środowiska, jego ochronie i planach w tym zakresie. Informacja powinna być w miarę często aktualizowana.

5. Kontrola realizacji programu

Co dwa lata organ wykonawczy gminy (Wójt) musi dokonać oceny realizacji programu i przedstawić raport z wykonania programu Radzie Gminy. Powyższe działania wynikają z art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Ocena realizacji programu powinna opierać się na stwierdzeniu zgodności wykonania założonych zadań przedstawionych w harmonogramie ze stanem faktycznym z uwzględnieniem określonych wskaźników realizacji programu.

Celem uniknięcia niezrealizowania lub opóźnienia w realizacji założonych zadań koordynator gminny do spraw realizacji programu gminnego powinien dokonywać analizy stanu wykonania zadań w odstępach półrocznych. Takie działanie ma spowodować, że w przypadku opóźnień w realizacji zadań i celów możliwe będzie po przedstawieniu wójtowi podjęcie stosownych czynności.

6. Wskaźniki realizacji programu

Wskaźniki realizacji programu przedstawiono w tabeli nr 5 poniżej.

7. Prezentacja zagadnień na mapie.

Na mapach przedstawiono zasadnicze zagrożenia dla środowiska gminy oraz potencjalne miejsca realizacji inwestycji ekologicznych w latach 2004-2007.

Wobec posiadania przez Gminę Jednorożec opracowanego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania ...” z dokładnym załącznikiem mapowym obejmującym szczegółowo i obrazowo pozostałe kwestie związane z ochroną środowiska jak chociażby rozmieszczenie obszarów chronionych i innych ważnych elementów nie jest zasadne tworzenie kolejnej wersji takiej mapy. Wobec powyższego skupiono się na zasadniczych sprawach związanych z programem, co zostało w miarę możliwości przedstawione.

Tabela 5. Wskaźniki realizacji programu.

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Stan wyjściowy	Źródła informacji o wskaźnikach
I. OCHRONA I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH				
1. OCHRONA RÓZNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZOWEJ GMINY				
1.1. Krajobraz i przyroda - brak celów i potrzeby działań.				
1.2. Szata roślinna - brak celów i potrzeby działań				
1.3. Świat zwierząt - brak celów i potrzeby działań				
1.4. Lasy – brak celów i potrzeby działań				
1.5. Powietrze atmosferyczne – brak celów i potrzeby działań.				
1.6. Gleby - brak celów i potrzeby działań				
1.7. Kopaliny - brak celów i potrzeby działań				
1.8. Wody powierzchniowe				
- dobra jakość powierzchniowych wód	- budowa oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej	0/1 1- posiadanie oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej	0	Dane własne
- potrzeba retencjonowania wód	- uruchomienie procedury budowy zbiornika retencyjnego	0/1 uruchomienie procedury	0	Dane własne
1.9. Wody podziemne - brak celów i potrzeby działań				
1.10. Odnawialne źródła energii – brak celów i potrzeby działań				
1.11. Inne aspekty – brak celów i potrzeby działań				

1.12. Racjonalizacja zużycia wody, materiałów i energii				Urząd Statystyczny
- zmniejszenie wodochłonności, ograniczenie materiałochłonności i ograniczenie zużycia energii.	Wodochłonność produkcji Materiałochłonność produkcji Energochłonność produkcji Ilość obiektów poddanych termomodernizacji	W przeliczeniu na jednostkę produkcji lub wartość sprzedaną w przemyśle Szt.	od 2004 r.	Dane własne
II. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA I JEJ WPŁYW NA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA				
2.1. Powietrze atmosferyczne – brak uzgodnionych działań				
- niska emisja zanieczyszczeń do powietrza.	Modernizacja kotłów w kotlewni	1 – wykonanie zadania	2004-2007 r.	Dane własne
2.2. Hałas brak celów i zadań				
2.3. Promieniowanie jonizujące i niejonizujące – brak celów i zadań				
2.4. Gospodarka odpadami – osobne opracowanie w formie planu gospodarki odpadami				
2.5. Gospodarka wodno-ściekowa				
- pełne 100 % zwodociagowanie gminy	Stopień zwodociagowania gminy – 100%	%	95%	Dane własne
- wyższy stopień skanalizowania gminy	Stopień skanalizowania gminy – liczba miejscowości podłączonych do kanalizacji	2 szt.	0	Dane własne
- posiadanie gminnej oczyszczalni ścieków	Budowa oczyszczalni ścieków w Jednoróżcu	0/1	0	Dane własne
2.6. Inne aspekty środowiska – brak celów i zadań				

Program ochrony środowiska Gminy Jednoróżec na lata 2004-2007
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

III. EDUKACJA EKOLOGICZNA			
- rozwinięty system edukacji ekologicznej i wiedzy o środowisku gminy	Liczba informacji przekazanych do publicznej wiadomości na stronie internetowej Urzędu Gminy i na tablicy ogłoszeń informacji o stanie środowiska, jego ochronie i planach w tym zakresie.	Szt.	Urząd Gminy
	Liczba pogadanek i lekcji ekologicznych w szkołach; Liczba konkursów ekologicznych	Szt. Szt.	